

Brüssel, 21. november 2025
(OR. en)

15571/25

LIMITE

COSI 231
ENFOPOL 430
CRIMORG 239
CORDROGUE 152
ENFOCUSTOM 194
CATS 74
RELEX 1510
JAI 1709
COPEN 351
EUDA
EUROPOL

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	10270/24; 16293/24; 8913/25
Teema:	Võitlus ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevuse vastu – Koondaruanne

Sissejuhatus

Organiseeritud kurjategijate korraldatud uimastikaubandus kujutab endast suurt ohtu Euroopa kodanikele, ettevõtjatele ja institutsioonidele, samuti Euroopa majandusele ja julgeolekule. Seda näitab selgelt Euroopas kättesaadavate ebaseaduslike uimastite, eelkõige Lõuna-Ameerikast pärit kokaiini koguste enneolematu kasv. Organiseeritud kuritegelikud rühmitused kasutavad üha sagedamini äärmuslikku vägivalda, imbumist seaduslikku majandustegevusse ja korrumppeerimist, mis kõik õõnestab õigusriiki ja seab ohtu meie demokraatia põhialused. Lisaks värbavad kuritegelikud võrgustikud üha enam kuritegevusse haavatavaid alaealisi ja noori, mis näitab selgelt, et on vaja investeerida kuritegevuse ennetamise poliitikasse.

ELi-sisene, ELi suunduv ja EList väljapoole suunduv ebaseaduslik uimastikaubandus on ilmselt jätkuvalt ülisuur oht ka lähiaastatel, kuna uimastikaubandusest saadav märkimisväärne kasum motiveerib jätkuvalt kuritegelikke võrgustikke¹. Nende võrgustike kohanemisvõime ja osavus kasutada uusi tootmismeetodeid, tehnoloogiaid, õiguslikke struktuure, internetiplatvorme ja ebaseaduslikke kauplemismeetodeid, hoogustab tõenäoliselt nii uimastite pakkumist kui ka nõudlust nende järele, tekitades pikaajalisi probleeme piirkonna sisejulgeolekule ning avaldades mõju tervisele ja keskkonnale².

Uimastitega seotud probleeme käsitletakse ELi narkostrategia (2021–2025)³ ja ELi uimastitevastase võitluse tegevuskava (2021–2025)⁴ üldises raamistikus. Nendes kohaldatakse riigi, ELi ja rahvusvahelisel tasandil uimastiküsimuste käsitlemisel tõenduspõhist, tasakaalustatud ja valdkonnaülest lähenemisviisi. Osana ELi jätkuvatest jõupingutustest ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemisel määrati komisjoni 18. oktoobri 2023. aasta teatises „ELi tegevuskava võitluseks ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevusega“⁵ selles valdkonnas kindlaks 17 meetet 2024. ja 2025. aastal rakendamiseks.

Lisaks tutvustas komisjon 2025. aasta aprillis algatust „Euroopa sisejulgeoleku strateegia ProtectEU“⁶, milles sätestatakse sisejulgeoleku põhivaldkondade eesmärgid ja meetmed, et lähiaastatel julgeolekuohte, sealhulgas uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevusega seotud ohte prognoosida ja ennetada ning neile tulemuslikult reageerida.

Sellega seoses määrasid Belgia, Ungari, Poola ja Taani eesistujariigina kindlaks mitu tegevuskavas käsitletud prioriteeti ja meetet, mida nende eesistumisperioodil edasi viia, et toetada liikmesriikide ametiasutusi ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. Kuna ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse ELi tegevuskava rakendamine lõpeb 2025. aasta detsembris, on käesoleva eesistujariigi märkuse eesmärk tutvustada peamisi tulemusi, mis on saavutatud eesistujariikide Belgia, Ungari, Poola ja Taani kindlaks määratud prioriteetsete meetmete abil.

¹ Europol (2025), „European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment – The changing DNA of serious and organised crime“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, [EU-SOCTA-2025.pdf](#).

² EUDA ja Europol (2024), „EU Drug Market: New psychoactive substances – In-depth analysis“, <https://www.euda.europa.eu/public>.

³ ELT C 102I, 24.3.2021, lk 1.

⁴ ELT C 272, 8.7.2021, lk 2.

⁵ ST 14114/23.

⁶ 7750/25.

Ülevaade olukorrast

1. meede: tollikogukonna mobiliseerimine ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu

Meetme eesmärk oli tugevdada politsei- ja tolliasutuste vahelist operatiivkoostööd, sealhulgas kuritegevusega seotud ohte käsitleva valdkondadevahelise Euroopa platvormi (EMPACT) ja õiguskaitse töörühma (toll) tegevuskava koordineerimise kaudu.

Liikmesriigid asutasid koos komisjoniga **Euroopa sadamate liidu tolliprojektirühma**. Üks peamisi saavutusi on kohapealse olukorra põhjalik riskihindamine. Riskihindamine võimaldas kindlaks teha ja kaardistada peamised probleemid, lüngad ja head tavad ebaseadusliku uimastikaubanduse vastases võitluses. Projektirühma töö viidi lõpule 2025. aasta jaanuaris ning operatiivaspektid jätkuvad hiljuti loodud **ELi piiride tolliliidu (EUCAB)** raames, mille töö hõlmab maismaa-, mere- ja õhupiire.

Sellele prioriteedile anti rahalist toetust **tollikontrolliseadmete rahastu** programmist. **Eraldati üle 200 miljoni euro, et rahastada tipptasemel seadmeid**, mis aitavad tolliasutustel konteinereid ja muid transpordivahendeid läbi valgustada ning seega suurendavad tolliasutuste riskijuhtimise ja kontrollide tõhusust.

See prioriteet oli õiguskaitse töörühma (toll) tegevuskavas tähtsal kohal ning hõlmas nii **õiguskaitse töörühma (toll) 12. tegevuskavas (2024–2025) sisalduvate uimastialaste meetmete rakendamist ja järelevalvet** (seoses kanepi ebaseadusliku tootmise ja salakaubaveoga ning meritsi toimuva kokaiini salakaubaveoga)⁷ kui ka tolli osalemist **uimastitega seotud EMPACTi ühismeetmete päevadel**, kusjuures eriti keskenduti ebaseaduslikku uimastikaubandust käsitlevatele ühismeetmete päevadele.

⁷ 16376/3/23 REV 3.

Peamisi kuritegevusega seotud ohte, suundumusi ja tegutsemisviise on kirjeldatud 2025. aasta **tollialases ohuhinnangus**, mille piiratud kasutusega versioon avaldati 2025. aasta aprillis⁸ ja avalik versioon 2025. aasta juunis⁹. Nimetatud tollialane ohuhinnang võeti koos ELi uue hinnanguga raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtudele (EU SOCTA 2025) **õiguskaitse tööühma (toll) 13. tegevuskava (2026–2027)** koostamise aluseks. Õiguskaitse tööühm (toll) leppis selles tegevuskavas kokku 2025. aasta oktoobris ja see sisaldab meetmeid, mille keskmes on ebaseadusliku uimastikaubanduse vastane võitlus maismaa-, õhu- ja merepiiridel¹⁰.

Arutelud algatati ka selle üle, kuidas **tollikogukond saaks tõhusalt kaasa aidata rahvusvahelisele koostööle kolmandate riikidega**, eelkõige Ladina-Ameerikaga ja Lääne-Balkaniga, ebaseadusliku uimastikaubanduse vastases võitluses.

2. meede: sadamates läbiviidavate õiguskaitseoperatsioonide tugevdamine

Selle meetme eesmärk oli veelgi tugevdada koordineeritud õiguskaitse- ja õigusalasid jõupingutusi konfiskeeritud saadetiste taga olevate kuritegelike võrgustike uurimiseks.

Üheks oluliseks algatuseks komisjoni poolt 2023. aasta novembris loodud **Euroopa sadamate liidu tolliprojektirühmas** (vt 1. meede) olid ELi võtmetähtsusega **sadamate külastused**, mis võimaldasid riiklikel tolliekspertidel vahetada praktilisi teadmisi ja omandada täiendavaid eksperditeadmisi ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitlusega seotud probleemide lahendamiseks.

2024. aasta aprillis korraldas Saksamaa toll **Euroopa kontrollipäevad võitluses meritsi toimuva uimastite salakaubaveo vastu** (operatsioon UNDA), milles osales 17 ELi liikmesriiki. Selle operatsiooni käigus konfiskeeriti ligikaudu 11,5 tonni kokaiini.

⁸ WK 4256/2025 RESTREINT UE/EU RESTRICTED

⁹ 5858/25.

¹⁰ 13314/2/25 REV 2.

2025. aasta märtsis toimus **organiseeritud kuritegevuse vastase õiguslase koostöö Euroopa võrgustiku (EJOCN)** esimene täiskogu istung, mida juhatas nõukogu eesistujariik Poola. Tegemist on prokuröride võrgustikuga, mille eesmärk on käsitleda kõiki organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse õiguslikke aspekte. Pärast EJOCNi loomist 2024. aasta juunis tegi nõukogu ettepaneku, et see käsitleks esmajärjekorras küsimusi, mis on seotud ebaseadusliku uimastikaubandusega, eelkõige uimastikaubandusega, mis toimub meresadamate kaudu, mida kasutavad organiseeritud kuritegelikud rühmitused. Esimesel täiskogu istungil arutati juhtumite uurimist ja poliitilisi arenguid võitluses organiseeritud kuritegelike rühmituste ja ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu. Samuti arutati neid EJOCNi teisel täiskogu istungil, mis toimus 2025. aasta oktoobris.

2025. aasta juunis võttis nõukogu (justiits- ja siseküsimused) vastu **nõukogu järeldused, mis käsitlevad EMPACTi tõhustamist ja ELi kuritegevusvastase võitluse prioriteete EMPACTi järgmiseks, 2026.–2029. aasta tsükliks¹¹**. Vastavalt EU SOCTA 2025 soovitudele, sisaldab EMPACTi tsükkel 2026–2029 seitset prioriteeti ja 13 tegevuskava. Üks prioriteet on võitlemine ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu, mida käsitletakse kahes operatiivtegevuskavas: neist üks on suunatud võitlusele kanepi, kokaiini ja heroini ning teine sünteetiliste uimastite ja uute psühhoaktiivsete ainete tootmise, nendega kauplemise ja nende levitamise vastu. Operatiivtegevuskavad sisaldavad meetmeid, mille puhul keskendutakse uimastikaubanduse terviklikule käsitlemisele, käsitledes näiteks olukorrapildi ajakohastamist, finantsuurimist, ennetustööd, koostööd transiidi- ja päritoluriikidega ning suutlikkuse suurendamist.

3. meede: avaliku ja erasektori partnerlus uimastite smugeldamise ja kuritegevuse sisseimbumise tõkestamiseks

Selle meetme eesmärk oli jälgida **Euroopa sadamate liidu avaliku ja erasektori partnerluse** arengut ning suurendada sadamate turvalisust ja vastupanuvõimet ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevuse suhtes, muu hulgas parimate tavade vahetamise ja edendamise kaudu.

¹¹ 9397/25.

Kõnealune partnerlus käivitati 2024. aasta jaanuaris Antwerpenis. Selle töökava lepiti kokku 26. aprillil 2024 esimesel **partnerluse kõrgemate ametnike kohtumisel**, kus määrati kindlaks neli teemavaldkonda, millele partnerluse raames keskendutakse: i) **operatiivkoostöö** (nt heade tavade vahetamine, teabe jagamine ohupildi parandamiseks, lünkade tuvastamine); ii) **võitlus organiseeritud kuritegelike rühmituste sisseimbumise ja korrupsiooni vastu sadamates** (nt haavatavad kohad sadamate tarneahelates, sadamatöötajate taustakontroll, teadlikkuse suurendamise meetmed kahtluse või ohu korral); iii) **poliitika kujundamine ja rakendamine** (nt laevade ja sadamarajatiste rahvusvahelise turvalisuse koodeksi ja sellega seotud ELi õigusaktide järgimise tugevdamine) ning iv) **innovatsioon**: uuendusliku tehnoloogia kasutamine selleks, et suurendada logistikakeskuste ja laevandussektori vastupanuvõimet ebaseadusliku uimastikaubanduse suhtes (nt ELi rahastatavate projektide tutvustamine, heade tavade vahetamine ning lünkade ja tulevaste prioriteetide kindlakstegemine).

2024. aastal korraldati iga teemavaldkonna arutamiseks temaatilisi seminare. Nõukogu ettevalmistavaid organeid (õiguskaitse töörühm (toll), õiguskaitse töörühm (politsei), COSI toetusrühm) on töökava rakendamisest korrapäraselt teavitatud.

29. aprillil 2025 toimus Gdańskis (Poola) **teine partnerluse kõrgemate ametnike kohtumine**. Kohtumise peamine eesmärk oli teha kokkuvõtte töökava rakendamisest ning arutada selle edasist suunda. Kohtumisel rõhutati, et on oluline pöörata tähelepanu kogu logistikaahelale, milleks tuleb käsitleda ka sekundaarseid ja siseveesadamaid (vältimaks nn vesivoodi efekti), ja tõhustada rahvusvahelist koostööd (nt Ladina-Ameerika riikidega).

21. juulil 2025 toimus Kopenhaagenis **partnerluse ministrite kohtumine**. Kohtumine oli sadamate liidu edasise töö suunamise võti ja selle eesmärk oli määrata kindlaks teemad, mida käsitleda Euroopa sadamate strateegias, mille komisjon võtab vastu 2026. aastal. Ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu tõhusalt võitlemiseks **tugevdab EL koostööd päritolu- ja transiidiriikidega**, sealhulgas Ladina-Ameerika riikidega, ning toetab algatusi nende riikide sadamates (nt COSI ja CLASI koostöö kaudu). Logistikasõlmede turvalisust ja vastupanuvõimet arutati ka COSI-CLASI 2025. aasta novembri kohtumisel.

4. meede: ühiskonnale suurimat ohtu kujutavate kuritegelike võrgustike kaardistamine

Selle meetme eesmärk oli võtta järelmeetmeid seoses 13. juunil 2024 vastu võetud nõukogu järeldustega kõige ohtlikumate kuritegelike võrgustike kaardistamise kohta¹².

18. märtsil 2025 avaldas Europol **EU SOCTA 2025** (ELi 2025. aasta hinnang raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtudele), milles määrati kindlaks peamised raskest ja organiseeritud kuritegevusest tingitud ohud ELi sisejulgeolekule, et EL saaks rakendada raske ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses ennetavat ja sihipärast lähenemisviisi. Vahehindamine on kavandatud 2027. aastaks.

13. juunil 2025 kiitis justiits- ja siseküsimuste nõukogu heaks **nõukogu järeldused, mis käsitlevad EMPACTi tõhustamist ja ELi kuritegevusvastase võitluse prioriteete EMPACTi järgmiseks, 2026.–2029. aasta tsükliks**; sellega tagati, et keskendumine kõige ohtlikumatele kuritegelikele võrgustikele ja üksikisikutele on EMPACTi järgmises tsükliks jätkuvalt üks ELi kuritegevusvastase võitluse prioriteet. Võitlus kõige ohtlikumate kuritegelike võrgustike ja üksikisikute vastu jääb EMPACTi uues, 2026.–2029. aasta tsükliks horisontaalse tegevuskava kujule, millega jätkatakse praeguse, suure riskiga kuritegelikke võrgustikke käsitleva tegevuskava (2024–2025) meetmeid ja mis hõlmab uusi sihipäraseid operatiivmeetmeid.

Europol tegeleb praegu kõige ohtlikumate kuritegelike võrgustike kaardistuse ajakohastamisega. See on kavas avaldada 2026. aasta juunis.

5. meede: eriprokuröride ja -kohtunike võrgustik kuritegelike võrgustike lõhkumiseks

Selleks et võidelda kuritegelike võrgustike ja nende ärimudelite vastu kogu ELis, on õigusasutused tugevdanud oma koostööd teabevahetuse hõlbustamise nimel kõigis liikmesriikides. 2024. aasta juuni istungil kiitis nõukogu heaks **organiseeritud kuritegevuse vastase õiguslase koostöö Euroopa võrgustiku (EJOCN)** loomise¹³. 2024. aasta septembris korraldas Eurojust võrgustiku avakoosoleku, et uurida, kuidas teha prokuröride tasandil paremat piiriülest koostööd ja tagada õiguskaitseasutuste tehtud töö kiire käsitlemine kohtu tasandil.

¹² 11153/24.

¹³ 10980/24.

Kuna nõukogu tegi EJOCNile ettepaneku käsitleda esmajoones ebaseaduslikku uimastikaubandust, eelkõige sellist, mis toimub organiseeritud kuritegelike rühmituste kasutatavate meresadamate kaudu, arutati **2025. aasta märtsis toimunud EJOCNi esimesel täiskogu istungil** juhtumite uurimist ja poliitilisi arenguid võitluses organiseeritud kuritegelike rühmituste ja ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu. 2025. aasta septembris kohtus võrgustik **Ladina-Ameerika riikide prokuröridega**, et jagada eksperditeadmisi ja töötada välja vastastikku toetavad strateegiad organiseeritud kuritegelike rühmituste poolt sadamate kaudu korraldatud ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemiseks. **2025. aasta oktoobris** pidas EJOCN oma **teise täiskogu istungi**, mis hõlmas muu hulgas arutelu organiseeritud kuritegevust ja ebaseaduslikku uimastikaubandust käsitlevate nõukogu raamotsuste¹⁴ üle ning teemal „**Kuritegevus kui teenus**“ toimunud spetsialistide seminari, kus käsitleti ka alaealiste värbamist.

6. meede: finantsuurimiste hõlbustamine

Selle meetme eesmärk oli tõhustada finantsuurimiste kasutamist kui tõhusat viisi raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks, millega jäetakse kurjategijad ilma ebaseaduslikust tulust. EL on tugevdanud oma jõupingutusi majandus- ja finantskuritegevuse vastu võitlemiseks seeläbi, et kiideti heaks uued rahapesuvastased normid, mis hõlmavad mitut võtmetähtsusega õigusakti, ning loodi **ELi Rahapesu ja Terrorismi Rahastamise Tõkestamise Amet (AMLA)**, mis teeb järelevalvet kõigi asjaosaliste töö üle. Kuna finantskuritegevus on olemuselt piiriülene, loob amet kohustatud isikute poolse nõuete järgimise suurendamiseks riiklike järelevalveasutuste kaasabil integreeritud mehhanismi.

¹⁴ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta, http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2008/841/oj, ja nõukogu 25. oktoobri 2004. aasta raamotsus 2004/757/JSK, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiäri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta, http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2004/757/2022-08-18.

Nõukogu poolt 2024. aasta mais vastu võetud **ELi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise paketiga** kehtestati uued ja rangemad normid, millega ühtlustatakse ja tugevdatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise vastast võitlust ELis. **Kriminaaltulu tuvastamist ja konfiskeerimist käsitleva direktiiviga**¹⁵ tagatakse, et finantsuurimisi algatatakse süstemaatiliselt paralleelselt kriminaaluurimistega, ning nähakse ette kuritegevusega seotud seletamatu päritoluga vara konfiskeerimine. Samuti tagatakse sellega tihe koostöö kriminaaltulu tuvastamise üksuste ja Europoli vahel. Lisaks tagatakse kõnealuse direktiiviga, et kriminaaltulu tuvastamise üksustel on otsene juurdepääs turvalisele teabevahetusvõrgule (SIENA). Muude asjakohaste õigusaktide hulka selles valdkonnas kuuluvad **direktiiv, mis käsitleb pädevate asutuste juurdepääsu pangakontode keskregistritele**¹⁶, mida muudeti 2024. aastal, et tagada riiklike õiguskaitseasutuste juurdepääs pangakontode keskregistritele ühtse juurdepääsupunkti kaudu, ning **Euroopa uurimismääruse direktiiv**, mis sisaldab sätteid pangakontode, pangatehingute ja muude finantskontodega seotud tõendite hankimise kohta.

Tuginedes rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise paketiga loodud õigusraamistikule, koostas Europoli rahapesuteabe alane avaliku ja erasektori partnerlus **uurimisasutuste ja finantsasutuste vahelise operatiivkoostöö praktilise juhendi**¹⁷. Juhendis antakse õiguskaitseasutustele ja finantsasutustele praktilisi suuniseid omavahelise koostöö kujundamiseks.

EMPACT on jätkuvalt üks võtmetähtsusega koostöömehhanism finantsuurimiste läbiviimiseks. Kriminaaltulu, rahapesu ja kriminaaltulu tuvastamine on osa ühest ühisest horisontaalsest strateegilisest eesmärgist, millega tagatakse, et need aspektid lisatakse peaaegu kõikidesse tegevuskavadesse, ning on andnud märkimisväärseid tulemusi. See jääb nii ka EMPACTi uues tsükli (2026–2029).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1260, mis käsitleb kriminaaltulu tuvastamist ja konfiskeerimist (ELT L 2024/1260, 2.5.2024).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1654, millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1153 selles osas, mis puudutab pädevate asutuste juurdepääsu pangakontode keskregistritele sidestamise süsteemi kaudu ja tehnilisi meetmeid, mis hõlbustavad tehinguandmete kasutamist (ELT L 2024/1654, 19.6.2024).

¹⁷ EFIPPP (2025), „EFIPPP Practical Guide for Operational Cooperation between Investigative Authorities and Financial Institutions“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg.

Eurojust moodustas prokuröridest ja kohtunikest koosneva **rahapesuvastase ja kriminaaltulu tuvastamise õigusküsimuste teemarühma**, mis toimib endast rahapesu uurimise ja selle eest vastutusele võtmisega ning kriminaaltulu tuvastamisega tegelevate riiklike ekspertide multidistsiplinaarse keskusena ning millel on koostoime teiste partneritega, sealhulgas komisjoni, Europol, AMLA, Euroopa Prokuratuuri (EPPO) ja EJOCNiga. Rühma peamine eesmärk on parandada piiriülest õigusalaalast koostööd operatiivjuhtumite puhul, nimelt prokuröride, kohtunike, õiguskaitseasutuste, krüptoekspertide, raamatupidajate, kriminaaltulu tuvastamise üksuste, vara haldamise üksuste ja rahapesu andmebüroode vahelise riikliku koostöö tõhustamise kaudu.

7. meede: digiuurimiste hõlbustamine

Selle meetme eesmärk oli määrata kindlaks võimalikud lahendused õiguskaitseasutuste juurdepääsuks andmetele, tuginedes tõhusa õiguskaitse eesmärgil andmetele juurdepääsu käsitleva kõrgetasemelise tööühma 2024. aasta mais avaldatud soovitudele. Kõrgetasemelise tööühma menetlus viidi lõpule, kui koostati **kõrgetasemelise tööühma lõpparuanne**¹⁸, mida arutati 2024. aasta novembri täiskogu koosolekul.

2024. aasta detsembris **kiitis nõukogu heaks järeldused, milles käsitletakse andmetele juurdepääsu tõhusa õiguskaitse eesmärgil**¹⁹ ning milles ta kutsus ELi institutsioone, organeid ja asutusi ning liikmesriike üles võtma arvesse **kõrgetasemelise tööühma, mis käsitleb andmetele juurdepääsu tõhusa õiguskaitse eesmärgil**, väärtuslikku panust konkreetsete meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel. Lisaks kutsus nõukogu komisjoni üles esitama 2025. aasta teiseks kvartaliks tegevuskava asjakohaste meetmete rakendamiseks. 2025. aasta mais pidas COSI justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2025. aasta juuni istungiks kavandatud arvamustevahetuse ettevalmistamiseks arutelu andmetele juurdepääsu üle²⁰.

Asjaomane komisjoni teatis „Andmetele õiguskaitse eesmärgil seadusliku ja tulemusliku juurdepääsu andmise tegevuskava“ võeti vastu 24. juunil 2025 ja seda tutvustati COSI mitteametlikul kohtumisel Kopenhaagenis 2025. aasta juulis. Selleks et hõlbustada tegevuskava ja liikmesriikide poolt prioriteediks seatud muude meetmete rakendamist, koostati COSI 2025. aasta 18. septembri koosolekuks ülevaade tegevustest. Justiits- ja siseküsimuste nõukogu teavitati töö seisust 2025. aasta oktoobris.

¹⁸ 15941/24.

¹⁹ 16448/24.

²⁰ 8453/25 + ADD 1.

Andmetele juurdepääsu alases töös on osalenud mitu nõukogu ettevalmistavat organit. Kriminaalasjades tehtava õigusosalase koostöö töörühmas toimus arutelu andmete säilitamise üle, õiguskaitse töörühmas arvamustevahetus digitaalkriminalistika ekspertide sertifitseerimise üle ning COSI toetusrühmas arvamustevahetus teadlikkuse suurendamise ja teavitustegevuse üle. 18. novembril 2025 arutas COSI standardimisaspekte ja 25. novembril 2025 käsitles CATS seaduslikku pealtkuulamist.

Justiits- ja siseküsimuste nõukogule esitatakse Taani eesistumisperioodi lõpus andmetele tõhusa õiguskaitse eesmärgil juurdepääsu alase töö seisust ülevaate andmiseks kirjalik teave nõukogu struktuurides toimunud tegevuste kohta.

8. meede: Schengeni infosüsteemi hoiatusteadete võimaluste ära kasutamine

Selle meetme eesmärk oli kasutada raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks ära kõiki SISis olemas olevaid vahendeid. Meetme raames on käsitletud **uuesti sõnastatud Schengeni infosüsteemi (SIS) määruse rakendamist**. IXIMi 2024. aasta septembri koosolekul oli delegatsioonidel võimalus jagada oma kogemusi ja parimaid tavasid seoses uute funktsioonidega. Teabevahetuse aluseks oli Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Ameti (eu-LISA) ettekanne statistika ja arengute kohta pärast uuesti sõnastatud normide jõustumist 2023. aasta märtsis, Euroopa Komisjoni kavandatavate tegevuste ajakohastus ja ettekanded riiklike tavade kohta. Hiljem, IXIMi 2025. aasta märtsi koosolekul tutvustas komisjon Schengeni infosüsteemiga seotud edasisi samme ning IXIMi 2025. aasta oktoobri koosolekul käsitleti süsteemi võimaliku tuleviku muid aspekte.

Lisaks korraldati mitu mõttevahetust **konkreetselt liiki SISi hoiatusteadete** üle. 2024. aasta novembris toimunud IXIMi koosolekul korraldas eesistujariik arutelu, et võtta järelmeetmeid seoses varasemate jõupingutustega kasutada rohkem Schengeni infosüsteemi määruse (2018/1862) artiklis 36 sätestatud hoiatusteadeteid, eelkõige küsitluskontrolliks. IXIMi 2024. aasta detsembri koosolekul aitas eesistujariik eelkõige vahetada mõtteid tulirelvi käsitlevate SISi hoiatusteadete haldamise üle, keskendudes eelkõige andmete kvaliteedile ja tegevuse tõhususele.

Samuti arutati **Europoliga tehtavat koostööd**. IXIMi 2025. aasta veebruari koosolekul alustas eesistujariik liikmesriikide seisukohtade kogumist mitme aspekti kohta, mis puudutavad terrorismiga seotud päringutabamuste jagamist Europoliga. Tulemusi esitleti IXIMi 2025. aasta märtsi koosolekul. IXIMi 2025. aasta märtsi ja mai koosolekutel arutati Europolile päringutabamustest teatamise praktilisi küsimusi.

9. meede: tugevam õigusraamistik organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks

Selleks et anda õiguskaitse- ja õigusasutustele organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks vajalikud vahendid, on tingimata vaja hästitoimivat ELi õigusraamistikku. Nõukogu koostas **alusdokumendi (küsimustik) 11. vastastikuse hindamise jaoks**²¹, mille raames käsitletakse ebaseadusliku uimastikaubanduse vastast võitlust. 11. vastastikuse hindamise peamine eesmärk on käsitleda **tegevuslikke ja õiguslaseid probleeme, millega õiguskaitse- ja õigusasutused piiriülesele ebaseaduslikule uimastikaubandusele reageerimisel kokku puutuvad, ning teha kindlaks valdkonnad, kus on vaja parendusi**. Praegu on käimas vastastikuste hindamiste 11. voor, mis on pühendatud ebaseadusliku uimastikaubanduse vastasele võitlusele ELis. Kohapealsed kontrollkäigud liikmesriikidesse algasid 2025. aasta märtsis ja jätkuvad 2026. aasta aprillini. 2025. aasta novembri seisuga on juba tehtud viisteist kohapealset hindamist. Kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö töörühm on Taanit²² ja Küprost²³ käsitlevad riigipõhised aruanded juba heaks kiitnud ning ülejäänud aruanded kiidetakse heaks vastavalt sellele, kuidas hindamised edenevad. Lõpparuanne peaks valmima 2026. aasta teisel poolaastal.

Lisaks on tehtud jõupingutusi, et suurendada **justiitssüsteemide vastupidavust ja töökindlust kuritegelike organisatsioonide suhtes** ohtude parema mõistmise ja parimate tavade vahetamise kaudu. Üks arvamuste vahetus justiitssüsteemide kuritegelike organisatsioonide suhtes vastupidavuse ja töökindluse teemal toimus **nõukogu 2024. aasta märtsi õigusriigidialoogi** raames, mis aitas suurendada teadlikkust.

²¹ Vastastikuse hindamise mehhanism loodi ühismeetmega 97/827/JSK ning selle eesmärk on vastastikku hinnata liikmesriikide tasandil kriminaalasju käsitlevate liidu ja muude rahvusvaheliste õigusaktide ja vahendite kohaldamist ja rakendamist, nendest tulenevaid õigusakte ja tavaid riiklikul tasandil ning liikmesriikides võetavaid organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse rahvusvahelisi koostöömeetmeid. Iga vastastikuse hindamise voor on pühendatud konkreetsele teemale.

²² 9428/25.

²³ 13074/25 REV 1.

Mis puutub nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta **raamotsuse 2008/841/JSK** (organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta) tulevasse **läbivaatamisse**, siis komisjon tegeleb praegu ettevalmistustega, sealhulgas viib läbi olemasoleva õigusraamistiku hindamist ning konsultatsioone liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega. Eesmärk on ajakohastada ja ühtlustada ELi lähenemisviisi organiseeritud kuritegevuse vastasele võitluse suhtes, tagades, et õigusraamistik kajastab praeguseid kuritegevuse suundumusi ja toetab tõhusat piiriülest koostööd. Ettepanek uute organiseeritud kuritegevust käsitlevate normide kohta esitatakse eeldatavasti 2026. aastal.

Nagu kõnealuse meetme tegevuskavas ette nähtud, viib komisjon praegu välistöövõtja abiga läbi nõukogu raamotsuse 2004/757/JSK (millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiäri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta) hindamist. Selle eesmärk on hinnata kõnealuse ELi kriminaalõigusakti tulemuslikkust, tõhusust, asjakohasust, sidusust ja ELi lisaväärtust. Komisjon kavatses hindamise tulemused avaldada 2026. aasta teises kvartalis.

10. meede: organiseeritud kuritegevuse ennetamine haldusmeetmete abil

Europoli aruandest²⁴ nähtus, et 86% kõige ohtlikumatest kuritegelikest võrgustikest kasutab seaduslikke äristruktuure. Seetõttu on äärmiselt oluline, et haldusasutused oleksid teadlikud oma olulisest rollist organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses.

²⁴ Europol (2024). „Decoding the EU’s most threatening criminal networks“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg.

Seda teemat arutati **2024. aasta jaanuaris toimunud justiits- ja siseküsimuste ministrite mitteametlikul kohtumisel. ELi haldusalase lähenemisviisi võrgustik (ENAA)** on täiendavalt uurinud haldusalase lähenemisviisi praktikas kohaldamist ja võimalusi piiriüleseks teabejagamiseks haldus- või ennetusmeetmete võtmise eesmärgil, et vältida kuritegelike organisatsioonide imbustumist seaduslikku majandusse. Sellega seoses on ENAA avaldanud **juhendi „Kuidas alustada haldusalase lähenemisviisiga“²⁵**. Haldusalast lähenemisviisi arutati ka 2024. aasta aprillis Tallinnas toimunud **Euroopa kriminaalpreventsiooni konverentsil**, mis oli pühendatud organiseeritud kuritegevuse tõhusale ennetamisele ELis. COSI 2024. aasta aprillis toimunud koosolekul leppisid delegatsioonid kokku **kaardistamises**, mille raames analüüsitakse, millised on olemasoleva õigusliku aluse puhul võimalused halduseesmärkidel toimuvaks piiriüleseks teabevahetuseks, ning kutsusid komisjoni üles **kaaluma võimalust teha uusi õigusaktide ettepanekuid**. Komisjon korraldab 17.–18. detsembril 2025 kohtumise liikmesriikide ning ELi asutuste ja organitega ning asjaomaste ELi võrgustikega, sealhulgas ENAAGA, et vahetada parimaid tavasid ja anda praktilisi suuniseid selle kohta, kuidas võtta organiseeritud kuritegevuse vastu haldusmeetmeid, viies seeläbi ellu tegevuskavas välja kuulutatud meetmeid.

2024. aasta novembris esitati COSI-le Europoli aruanne seaduslike äristruktuuride kuritarvitamise kohta²⁶, milles korratakse, kui oluline on jätkata haldusalase lähenemisviisi kasutamist olulise vastumeetmena raske ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. Edasine tegevus on **EMPACTi** raames uute sünteetiliste uimastite vastu võitlemise **haldusmeetmeid käsitleva käsiraamatu** koostamine, mis esitatakse 2025. aasta lõpus. **16. aprillil 2024 toimunud ELi ja Lääne-Balkani riikide kõrgemate ametnike kohtumisel** jagati Belgia kogemusi Lääne-Balkani partnerite suhtes rakendatava haldusalase lähenemisviisiga.

Nõukogu võttis 2025. aasta juunis vastu järeldused, mis käsitlevad EMPACTi tõhustamist ja ELi kuritegevusvastase võitluse prioriteete **EMPACTi järgmiseks, 2026.–2029. aasta tsükliks**.

²⁵ ENAA (2023). „How to get started with the administrative approach“ („Kuidas alustada haldusalase lähenemisviisiga“). Brüssel: ENAA.

²⁶ Europol (2024), „Leveraging legitimacy: How the EU’s most threatening criminal networks abuse legal business structures“ („Legitiimsuse ärakasutamine: kuidas ELi kõige ohtlikumad kuritegelikud võrgustikud kuritarvitavad seaduslikke äristruktuure“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg.

EMPACT 2026+ tsükli on õigusliku taristu väärkasutamise ennetamiseks ja sellega tegelemiseks peamine täiendav strateegia **raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu haldusmeetmete** võtmine. Kõige ohtlikumate kuritegelike võrgustike ja üksikisikute vastu võitlemise valdkonnas keskendutakse operatiivtegevuses **ülevaate loomisele liikmesriikide kasutatavatest haldusalastest lähenemisviisidest** ning teadlikkuse suurendamisele haldusalasele lähenemisviisile keskendumise eelistest ja eksperditeadmiste arendamisele, kasutades ära koostööd olemasolevate võrgustikega (EUCPN ja ENAA), ning uute partnerluste ja võrgustike loomisele. Lisaks keskendutakse selles ka **võimalike õiguslike aluste ja operatiivvahendite** kindlaksmääramisele **operatiiv- ja haldusteabe vahetamiseks**. Haldusalase lähenemisviisiga on seotud mitu muud operatiivmeedet, sealhulgas meede, millega hinnatakse maffia sisseimbumise ohtu, meede vahendite väljatöötamiseks rahapesu vastu võitlemiseks kinnisvara valdkonnas, ning meede, mis keskendub alternatiivseid jõeteid kasutavate kuritegelike rühmitustega tegelemisele.

11. meede: lähteaineid matkivate ainete leviku tõkestamine

Selle meetme eesmärk oli suurendada uimastite lähteainete kontrolli tõhusust ja kiirendada psühhoaktiivsete ainete nimekirjadesse kandmist.

Horisontaalne narkootikumide töörihm leppis 2025. aasta mais kokku **nõukogu järeluste eelnõus pakti kohta, milles käsitletakse uute sünteetiliste uimastitega ja uute psühhoaktiivsete ainetega seotud ohtusid Euroopa Liidus²⁷**, ja nõukogu kiitis järelused 2025. aasta juunis heaks. Nendes järelustes rõhutab nõukogu vajadust kasutada üldsätet ning kutsub komisjoni üles ajakohastama õigusraamistikku, et tegeleda uute ohtude ja esilekerkivate probleemidega, nagu eellähteainete ja maskeeritud lähteainete kasutamine, tagades nende kõrvaletõkestamise tõhusa seire ja ennetamise. Nõukogu toonitab ka vajadust tugevdada koostööd erasektori üksustega, sealhulgas keemia- ja farmaatsiaettevõtetega, et vältida lähteainete kõrvaletõkestamist. Kõnealustes järelustes innustab nõukogu samuti jätkama koostööd kolmandate riikidega, võttes arvesse sünteetiliste uimastite salakaubaveo marsruute.

²⁷ 8892/25.

Euroopa sisejulgeoleku strateegias ProtectEU märkis komisjon, et ta esitab **2025. aastal** seadusandliku ettepaneku **uimastite lähteaineid käsitleva õigusraamistiku läbivaatamiseks**, ja selle esitamine 2025. aasta neljandas kvartalis on kinnitatud.

Lähteaineid matkivate ainete leviku tõkestamist käsitleti ka mitme **ELi rahvusvahelise partneriga** peetud aruteludes, sealhulgas kaks korda aastas toimuva **ELi ja USA uimastidialoogi** raames, samuti iga-aastase **ELi ja Hiina uimastidialoogi** ning **uimastite lähteaineid käsitleva ELi ja Hiina ühise järelevalverühma** raames.

12. meede: kuritegelike võrgustike poolt laste ja noorte värbamise ärahoidmine

Kuritegelikud võrgustikud värbavad kuritegelikku tegevusse üha enam haavatavaid alaealisi ja noori. Kõnealuse teema käsitlemise eesmärk oli teha edusamme selle murettekitava nähtuse vastu võitlemisel ja juhtida tähelepanu vajadusele investeerida kuritegevuse ennetamise poliitikameetmetesse.

Seda teemat käsitleti **2024. aasta jaanuaris toimunud justiits- ja siseküsimuste ministrite mitteametlikul kohtumisel** ning seda arutati 2024. aasta aprillis Tallinnas toimunud kõrgetasemelisel **Euroopa kriminaalpreventsiooni konverentsil**, mis oli pühendatud organiseeritud kuritegevuse tõhusale ennetamisele ELis. **Horisontaalne narkootikumide tööriühm** arutas seda teemat täiendavalt, mis aitas suurendada liikmesriikide teadlikkust sellest küsimusest ning näitas, kui oluline on rakendada ennetusmeetmeid, sealhulgas 2022. aastal välja antud meetmekogumit, et ennetada noorte ühinemist narkojoukudega. Arutelude käigus **tehti ettepanek võtta täiendavaid meetmeid**, näiteks teha kindlaks parimad tavad, tuginedes tõenditele nende tõhususe kohta, töötada välja parem olukorraülevaade ja jagada andmeid ning uurida võimalusi edasisteks teadusuuringuteks sellel teemal, mille suhtes võeti järelemeetmeid horisontaalses narkootikumide tööriühmas 2025. aasta novembris toimunud teadusuuringute alase dialoogi käigus. **COSI mitteametlikul kohtumisel** 2025. aasta juulis arutati ka laste ja noorte internetis värbamist kuritegude toimepanemiseks. **CATSi** liikmete mitteametlikul kohtumisel 2025. aasta septembris arutati „kuritegevuse kui teenuse“ nähtust, pöörates erilist tähelepanu kuritegelikuks tegevuseks värvatud lastele. **ELi kriminaalpreventsiooni võrgustik** (EUCPN) korraldas 2025. aasta septembris veebiseminari noorte värbamise ning tõhusa kuritegevuse ennetamise poliitika ja vahendite kohta ning 2025. aasta oktoobris käsitles seda teemat ka **EJOCNi teine täiskogu**. 2025. aasta aprillis loodi Europoli koordineeritav **operatiivrakkerühm GRIMM**, mis võitleb vägivalga kui teenuse vastu ning noorte kurjategijate raskesse ja organiseeritud kuritegevusse värbamise vastu.

Rahvusvaheliste partneritega, muu hulgas **ELi ja Lääne-Balkani ministrite foorumil** 2025. aasta oktoobris ning **ELi ja Lääne-Balkani uimastidialoogis** 2025. aasta novembris, samuti Ladina-Ameerika riikidega **ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühenduse uimastialase koordineerimis- ja koostöömehhanismi** raames, arutati teemat, kuidas takistada kuritegelikel võrgustikel laste ja noorte värbamist, sealhulgas internetis.

13. meede: avaliku julgeoleku ja rahvatervise parandamine piirkondades, kus on uimastite kasutamise ja müügi ning uimastikuritegevusega seotud probleemid

Horisontaalses narkootikumide töörühmas korraldati rida **temaatilisi arutelusid** avaliku julgeoleku ja rahvatervise parandamise üle valdkondades, mida mõjutab uimastite kasutamine ja müük ning uimastitega seotud kuritegevus, sealhulgas **minimaalsete kvaliteedistandardite** rakendamise ja edasise tegevuse üle **uimastite nõudluse vähendamise valdkonnas**, eesmärgiga teha kindlaks, mil määral on liikmesriigid, Euroopa Komisjon ja EUDA rakendanud nõukogu järeltule, millised olid või on head ja halvad tavad või takistused nende rakendamisel, kui neid esines, ning lõpuks, millised on võimalikud trajektoolid ELi minimaalsete kvaliteedistandardite edasiarendamiseks, rakendamiseks või hindamiseks uimastite nõudluse vähendamise valdkonnas. Samuti arutati horisontaalses narkootikumide töörühmas **sünteesiliste katinoonidega** seotud mõju rahvatervisele ja nendega seotud ennetusmeetmeid ELis.

Samuti peeti temaatiline arutelu **kuritegevuse ennetamise** teemal, keskendudes eelkõige vägivalla ja uimastituruga seotud kuritegevuse vähendamise strateegiatele, ning temaatiline arutelu minimaalsete kvaliteedistandardite ja **Euroopa uimastienetuse kvaliteedistandardite** üle. Horisontaalne narkootikumide töörühm arutas ka **Euroopa ennetuskava (EUPC)** rakendamist, rõhutades vajadust kõikehõlmavate koolitusprogrammide järele, millega toetada ennetusmeetmete kujundamises osalevaid spetsialiste, ning arutas piirkondlikul ja kohalikul tasandil tõenditel põhinevate ennetusmeetmete rakendamiseks võetavaid poliitikameetmeid. Teemaatiliste arutelude tulemuste põhjal tehti ettepanek konkreetsete meetmete võtmiseks, rõhutades eelkõige vajadust edendada tõenditel põhinevat poliitikat ja vahendeid, jagada parimaid tavasid kuritegevuses osalemise ohu vähendamiseks, tõhustada kvaliteedistandardite rakendamist ning veelgi suurendada teadlikkust kvaliteedistandardite tähtsusest ja vajalikkusest uimastienetuse valdkonnas. Horisontaalse narkootikumide töörühma **teadusuuringute alases dialoogis** käsitleti ka uimastite nõudlust ja uimastite vähendamise projekte ning peeti ka temaatiline arutelu üleannustamise ennetamise üle. Lisaks korraldati temaatilisi arutelusid strateegiliste prioriteetide üle uimastitega seotud kahju käsitlemisel, et anda panus **ELi uue narkootikumidealase strateegilise raamistiku** ettevalmistamisse.

14. meede: suurem toetus ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu suunatud operatsioonidele Lääne-Aafrikas

Lääne-Aafrika on muutunud ülemaailmse kokaiinikaubanduse jaoks üha olulisemaks, sest see on üha enam kujunemas Euroopasse suunduva kokaiini **ümberlaadimispunktiks**. Mõned maailma kõige ohtlikumad ja keerukamad organiseeritud kuritegelikud rühmitused, mille juured on Lääne-Balkanil, aga ka peamised osalejad uimastiturgudel kogu Euroopas ja Ladina-Ameerikas, on laiendanud oma valdustest kokaiini tarneahela kummaski otsas, et alustada operatsioone Lääne-Aafrikas. Selle meetme eesmärk on tegeleda selle uimastite tarneteega koordineeritud viisil.

Lääne-Aafrika kaudu toimuva ebaseadusliku uimastikaubanduse kasvavat probleemi on arutatud mõne ELi rahvusvahelise partneriga, sealhulgas **ELi ja USA uimastidialoogi** ning **ELi ja Lääne-Balkani uimastidialoogi** raames 2025. aasta novembris.

15. meede: ELi koostöö tihendamine Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikidega organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses

Arvestades kuritegelike võrgustike ülemaailmset haaret, on oluline tugevdada ELi ja liikmesriikide endi partnerlusi kolmandate riikidega, eelkõige nende kolmandate riikidega, mis asuvad peamistel narkootikumide tarneteedel. Sellega seoses on peamised partnerid **Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna** riigid, muu hulgas **ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna õigus- ja julgeolekupartnerluse** raames. Mitu eesistujariiki on teinud tööd selle nimel, et tugevdada nende riikidega toimuvat kahe piirkonna vahelist koostööd, ja käsitlenud seda prioriteeti mitmel korral nõukogu foorumitel. Hiljutisel **neljandal CELACi ja ELi tippkohtumisel** (9. november 2025, Santa Marta, Colombia) kinnitati ühisdeklaratsioonis taas kahe piirkonna pühendumust võidelda ebaseadusliku uimastikaubanduse ja üldisemalt rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu. Selle raames loodi 19 Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riigi heakskiidul **ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna kodanike julgeoleku liit**, et seda koostööd kogu valitsemissektorit ja ühiskonda hõlmava lähenemisviisi abil veelgi süvendada ja laiendada.

Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikidega ELi ning CELACi uimastialase koordineerimis- ja koostöömehhanismi raames tehtava koostöö puhul oli oluliseks verstapostiks 22. veebruaril 2024 ELi ning CELACi uimastialase koordineerimis- ja koostöömehhanismi kõrgetasemelisel kohtumisel **La Pazi deklaratsiooni suhtes saavutatud kokkulepe**²⁸. La Pazi deklaratsioonis määrati kindlaks selle koostöö viis prioriteeti järgmiseks viieks aastaks. Mehhanismi kaasesistujad on teinud koostööd mehhanismi La Pazi deklaratsiooni rakendamiseks. 2024. ja 2025. aasta sügisel korraldati mitu ELi ning CELACi tehnilise komitee koosolekut, kus osalesid CELACi piirkonna riiklike uimastiametite juhid. 2025. aasta mais toimus Varssavis (Poola) **ELi ning CELACi uimastialase koordineerimis- ja koostöömehhanismi XXV kõrgetasemeline kohtumine**, kus kiideti heaks uued lühiajalised eesmärgid ajavahemikuks 2025. aasta maist kuni järgmise kõrgetasemelise kohtumiseni 2026. aastal. Kahe piirkonna vahelisele koostööle aitavad kaasa ka spetsiaalselt uimastiteemale pühendatud dialoogid, näiteks **ELi ja Brasiilia uimastidialoog**, **ELi ja Colombia uimastidialoog** ning **ELi ja Ecuadori sisejulgeolekualane dialoog**, mis kinnitab vajadust teha tihedamat koostööd, sealhulgas teabe ja parimate tavade vahetamisel.

ELi ja Ladina-Ameerika sisejulgeoleku komitee (CLASI) koostöö raames toimus 2024. aasta mais esimene **ELi ja CLASI kõrgemate ametnike kohtumine**. 2024. aasta novembris toimus **ELi ja CLASI institutsiooniline kohtumine**, et teha ettevalmistusi 2025. aasta märtsis Brüsselis toimunud **ELi ja CLASI ministrite kohtumiseks**, mille käigus lepiti kokku uues ministrite ühisdeklaratsioonis²⁹ ja tegevuskavas operatiivkoostöö prioriteetide rakendamiseks aastatel 2025–2026. 19. novembril 2025 toimus ELi ja CLASI kõrgemate ametnike kohtumine. CLASIGA tehtava operatiivkoostöö tegevuskava järelmeetmena kohtusid 2025. aasta oktoobris Madridis (Hispaania) seminari vormis nii ELi (EMPACT) kui ka CLASId pärit inimkaubanduse ning uimastite ja tulirelvade ebaseadusliku kaubanduse vastase võitluse kuritegevusvastaste prioriteetide ja operatiivsete tegevuskavade eestvedajad. Selle korraldas ja viis läbi programm EL PACCTO 2.0 eesmärgiga uurida koostoimet ja koordineerida võimalikke ühismeetmeid. 2025. aastal võttis CLASI esimest korda alates selle loomisest need kolm kuritegevusvastast prioriteeti vastu. COSI kiitis 18. novembril 2025 heaks EMPACTi operatiivtegevuskavad aastateks 2026–2027.

²⁸ ST 6914/24.

²⁹ 6403/25.

Paralleelselt korraldas eesistujariik 2024. aasta mais CATSi tasandil esimese ELi ja Ladina-Ameerika **kõrgemate ametnike kohtumise õiguslase koostöö teemal**. Eesmärk on liikuda kriminaalõiguspoliitikat käsitleva struktureeritud ja korrapärase kahe piirkonna vahelise dialoogi suunas.

5. märtsil 2025 allkirjastas EL **Brasiiliaga rahvusvahelise lepingu**, mis võimaldab Europolil ja Brasiilia föderaalpolitseil vahetada isikuandmeid ja isikustamata andmeid, et võidelda raske kuritegevuse ja terrorismi vastu. Leping sõlmiti 29. septembril 2025. **Sarnane leping Ecuadoriga** allkirjastati 24. septembril 2025. EL peab praegu läbirääkimisi sarnaste lepingute sõlmimiseks ka Boliivia, Peruu ja Mehhikoga.

Lisaks allkirjastasid 14 CLASI liiget 9. novembril 2023 **AMERIPOLi lepingu**, millega Peruu ühines alles hiljuti. AMERIPOLi lepingu ratifitseeris esimesena Ecuador ja see jõustub, kui selle on ratifitseerinud vähemalt viis allakirjutanut. See võimaldaks AMERIPOLil sõlmida Europoliga koostöölepingu, kuna nimetatud Ladina-Ameerika asutust juba loetakse prioriteetseks partneriks. Lisaks peab EL läbirääkimisi Colombia, Argentina ja Brasiiliaga, et sõlmida nendega rahvusvahelised lepingud isikuandmete vahetamiseks Eurojustiga. 2025. aasta mai lõpus allkirjastas EPPO programmi EL PACCTO 2.0 (ELi koostööprogramm, mille eesmärk on tugevdada ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna partnerlust õiguse ja turvalisuse valdkonnas, et võidelda rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu) toetusel strateegilise koostöö tõhustamise eesmärgil **koostöölepingu Ladina-Ameerika prokuröride liiduga (AIAMP)** ning kahepoolsed kokkulepped Argentina, Brasiilia, Costa Rica, Panama, Paraguay ja Peruu prokuratuuridega.

16. meede: liitude loomine, et käsitleda sünteetiliste uimastitega seotud ohte

Kuna Euroopas on **suurenenud sünteetiliste opioidide tootmine, kättesaadavus ning konfiskeerimine**, oli selle meetme eesmärk suurendada teadlikkust sünteetiliste uimastitega kaasnevatest ohtudest ja valmisolekut võidelda nende vastu.

Horisontaalses narkootikumide töörühmas korraldati **temaatilisi arutelusid sünteetiliste opioidide ja sünteetiliste katinoonide** üle, et vahetada teavet viimaste suundumuste kohta ja jagada parimaid tavasid. Teemaatiliste arutelude tulemustele tuginedes pakuti välja konkreetsed edasised meetmed, mis hõlmavad vajadust jälgida uimastiturgu, tõhustades teabevahetust sünteetiliste opioidide avastamise ja likvideeritud laborite kohta, tagada piisav tervisealane reageerimine sünteetiliste opioidide võimalikule levikule, käsitleda regulatiivseid lünki, investeerida täitmise tagamise suutlikkusse ja tugevdada piiriülest koostööd ELis. Eesistujariik on püüdnud tegeleda ka psühhoaktiivsete ainete kuritarvitamist soodustavate sotsiaalsete ja majanduslike teguritega, edendades kergesti kättesaadavate vaimse tervise teenuste pakkumist, luues ohutuid puhkealasid ja parandades juurdepääsu kahjude vähendamiseks pakutavatele teenustele. Peale selle arutati 18. septembril 2024 **COSI-s** sünteetiliste uimastite tootmise ja keskkonnakuritegude vahelisi seoseid.

Sünteetilistest opioididest tulenevat ohtu käsitletakse ka **EMPACTi sünteetiliste uimastite ja uute psühhoaktiivsete ainete operatiivtegevuskavas 2024–2025**. Väärrib märkimist, et kõnealuse operatiivtegevuskava eestvedaja juhib ühte operatiivmeedet, mis on loodud spetsiaalselt selleks, et teha ülemaailmse koalitsiooni raames koostööd USA ametiasutuste ja teiste riikidega.

Kuna uimastitega seotud probleemid on olemuselt üleilmsed, arutati sünteetiliste uimastite küsimust ka **rahvusvaheliste partneritega**. Eelkõige tõstatati sünteetiliste uimastitega seotud ohtude vastu võitlemise küsimus kahepoolset USAga, nimelt mitmel justiits- ja siseküsimuste alasel **ELi ja USA ministrite kohtumisel**, mitmel **ELi ja USA uimastidialoogil** ning **ELi ja USA kõrgemate ametnike kohtumistel**. EL ja selle liikmesriigid on panustanud ka sünteetiliste uimastite põhjustatud ohtudega tegelemise ülemaailmsesse koalitsiooni. Sünteetiliste uimastite ja nende lähteainetega seotud küsimusi käsitleti ka 2024. aasta oktoobris ja novembris Hiinaga toimunud tehnilises teabevahetuses, 2024. aasta aprillis toimunud kolmanda **ELi ja Hiina uimastidialoogi** järelmeetmetes ning 2025. aasta septembris Pekingis toimunud neljanda ELi ja Hiina uimastidialoogi ja **uimastite lähteaineid käsitleva ühise järelevalverühma** kohtumisel. 2024. aasta novembris Brüsselis toimunud **ELi ja Lääne-Balkani uimastidialoogis** arutati nii ELis kui ka Lääne-Balkani piirkonnas sünteetiliste uimastitega seoses valitsevat olukorda. Sünteetiliste uimastite küsimust arutati 2025. aasta aprillis ka **Kesk-Aasia riikidega**.

Lisaks kinnitas 2025. aasta juunis justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2011. aasta sünteetiliste narkootikumide vastasele Euroopa paktile³⁰ tuginedes **nõukogu järelduste eelnõu pakti kohta, milles käsitletakse uute sünteetiliste uimastitega ja uute psühhoaktiivsete ainetega seotud ohtusid Euroopa Liidus³¹**, et käsitleda sünteetiliste uimastite maastiku muutuvat dünaamikat, eelkõige seoses katinoonide tootmise ja salakaubaveo suurenemisega. Järeldustes rõhutati eelkõige vajadust arendada edasi õiguskaitseametnikele mõeldud spetsiaalseid koolitusprogramme sünteetiliste uimastite laborite avastamise, likvideerimise ja ohutu käitlemise kohta, tugevdada koostööd liikmesriikide ja rahvusvaheliste partnerite vahel ning suurendada jõupingutusi kriminaaltulu jälitamiseks, arestimiseks ja konfiskeerimiseks.

Lisaks esitas Poola ELi nimel **resolutsiooni ametnike ohutuse tagamise kohta sünteetiliste opioidide laborite likvideerimisel**, mis võeti vastu 2025. aasta märtsis toimunud narkootiliste ainete komisjoni 68. istungjärgul.

17. meede: prioriteetsete kolmandate riikidega tehtava õiguskaitse- ja õiguslase koostöö tugevdamine

Enamik kõige ohtlikumatest kuritegelikest võrgustikest ulatub EList kaugemale. Selleks et tagada kinnipeetud kurjategijate väljaandmine, kohtu alla andmine ja süüdimõistmine ning väljaspool ELi paikneva kuritegeliku vara tagasivõitmine, on äärmiselt oluline teha liiduväliste riikidega tõhusat õiguslast koostööd.

Prioriteetsete kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö teemat arutati 2024. aasta jaanuaris toimunud **justiits- ja siseküsimuste ministrite mitteametlikul kohtumisel** ning seejärel arendati seda edasi **CATSis** ja pädevates töörühmades 2024. aasta aprillis ja mais. Lisaks arutasid asjaomases valdkonnas tegutsejad 2024. aasta aprillis korraldatud **kriminaalõiguse konverentsil** erinevaid meetmeid kolmandate riikidega omatavate kohtulike sidemete tugevdamiseks.

³⁰ 15544/11.

³¹ 8892/25.

2024. aasta juunis toimunud nõukogu istungil kiideti heaks **nõukogu järeldused, milles käsitletakse kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö tugevdamist organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses**³². Sellega seoses on oluliseks aluseks Eurojusti hiljuti avaldatud **strateegia koostöö kohta rahvusvaheliste partneritega aastateks 2024–2027**. **Kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö** töörühmas 2025. aasta esimesel poolaastal toimunud arutelude käigus arutati katseprojekte ja järgmisi samme nõukogu järeldustes esitatud meetmete võtmiseks, sealhulgas parimate tavade vahetamist, sidekohtunike lähetamist ja Euroopa Nõukogu konventsioonidega ühinemise edendamist. Pöörati tähelepanu ka Eurojusti poolt eri piirkondades, nagu Lääne-Balkani riigid, Vahemere piirkond ja Ladina-Ameerika, võetud konkreetsetele meetmetele. Samuti toonitati käimasolevaid ja kavandatud algatusi, sealhulgas kõrgetasemelisi dialooge.

2025. aasta septembris toimus **Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kolmandate riikidega tehtava koostöö eksperdirühma esimene avakoosolek**, millel keskenduti nõukogu järeldustele kolmandate riikidega tehtava koostöö kohta ja määrati kindlaks rühma töömeetodika. **Kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö töörühm (üldküsimumused)** jätkas 2025. aasta septembris arutelusid nõukogu järelduste rakendamise üle, muu hulgas kutsudes komisjoni üles koostama prioriteetse riigi jaoks teabepaketi, ning arutelusid ELi ja mitme kolmanda riigi vaheliste Eurojustiga tehtavat koostööd käsitlevate lepingute üle peetavate läbirääkimiste üle, sealhulgas vaadates tehnilisel tasandil ajutised lepingud läbi ja käsitledes läbirääkimiste seisu. 2025. aasta novembris pidas CATS arutelu selle üle, kuidas tugevdada õiguslast koostööd kolmandate riikidega, eelkõige Ladina-Ameerikaga.

2025. aasta novembris moodustas Euroopa õiguslase koostöö võrgustik **kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostööga tegelevate Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunktide eksperdirühma**, mis keskendub selliste parimate tavade ja probleemide kindlakstegemisele, mida kontaktpunktid on tuvastanud oma koostöös kolmandate riikidega. **EJOCNi teisel täiskogu istungil tutvustati EJOCNi ja EL PACCTO piirkondliku kohtumise tulemusi**, millele järgnesid arutelud kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö kogemuste ja tavade üle.

³² ST 11333/24.

Seda küsimust on käsitletud ka rahvusvaheliste partneritega peetud dialoogides, muu hulgas 2024. aasta oktoobris toimunud **ELi ja USA kõrgemate ametnike** justiits- ja siseküsimuste teemalisel **kohtumisel** ning 2025. aasta oktoobris toimunud **ELi ja Lääne-Balkani ministrite justiits- ja siseküsimuste foorumil**, kus EL ja Lääne-Balkani partnerid arutasid, kuidas tugevdada õigusala koostööd korrupsiooni ja piiriülese organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks, hõlbustades samal ajal asjakohase teabe ja tõendite vahetamist.

Kokkuvõte

Nõukogul palutakse võtta teadmiseks käesolevas aruandes kirjeldatud edusammud ning tunnistada, et ELi ja selle liikmesriikide jätkuv pühendumus on oluline, et saavutada täiendavaid käegakatsutavaid edusamme tõsiste organiseeritud ebaseadusliku uimastikaubanduse võrgustike lõhkumisel ning ELi kodanikele ja ühiskonnale tervikuna uimastitega seotud täiendava kahju ennetamisel. Võttes arvesse praeguse ELi narkostrategia ja narkootikumidealase tegevuskava (2021–2025) hindamist, koostasid eesistujariikide kolmik – eesistujariigid Poola ja Taani ning järgmine eesistujariik Küpros – koostöös komisjoniga töökava, mis käsitleb uue ELi narkootikumidealase strateegilise raamistiku nõukogu ja komisjoni poolt ühiselt loomise protsessi ja mille kohaselt toimuvad horisontaalses narkootikumide töörühmas spetsiaalsed temaatilised arutelud tulevase narkostrategia üldise struktuuri ja selle sammaste üle. Nende arutelude ja delegatsioonide kirjalike seisukohtade põhjal peaks komisjon avaldama 3. detsembril 2025 oma teatised uue ELi narkostrategia ja ebaseadusliku uimastikaubanduse vastase ELi tegevuskava kohta, mis esitatakse nõukogule läbivaatamiseks ja edasiste sammude määratlemiseks.